

מידע למטופל בטיפול כימי 5FU (5Fluorouracil)

חשוב
לדעת

אונקולוגיה
לניאדו
מרכז רפואי צאנז

רקע

הטיפול הכימותרפי הביתי שהינך מקבל הוא 5FU (5 Fluorouracil). זוהי תרופה כימותרפית המשמשת לסוגים שונים של סרטן. התרופה היא למעשה אנטימטבוליט, המחקה את פעילותו של מטבוליט אחר בגוף, כדי להחדיר עצמו לתאים הסרטניים ולחבל בהם.

מנגנון פעולה של 5FU

פוגע בסינטזה של חלבונים ומעכב את האינזים Thymidilate synthetase מה שפוגע בשכפול השרשרת של גרעין התא. לעיתים תרופת ה-5FU ניתנת יחד עם תרופה שאינה כימותרפית הנקראת: לאוקבורין (Folinic acid), המסייעת ל-5FU לפעול ביתר יעילות בתוך התאים.

דרכי מתן

התרופה ניתנת בעירוי תוך ורידי. מתן התרופה יכול להיעשות בהזלפה מהירה (Push) או איטית וממושכת (Continues), כאשר לכל צורת מתן יש תופעות לוואי מעט שונות.

תדירות המתן

תינתן עפ"י שיקולו של רופא (תלוי בשלב המחלה, סוג הגידול, גיל המטופל, מחלות רקע ועוד). קיימות צורות שונות של מתן 5FU:

- **טיפול דרך הוריד פעם בשבוע** למשך 6 חודשים (30 טיפולים בסה"כ) או יותר, נתון לשיקולו של הרופא האונקולוג.
- **טיפול דרך הוריד 5 ימים ברציפות** ואחריהם 2-3 שבועות של מנוחה. יכול להנתן ב-2 צורות:
 - תחת אשפוז בוריד פריפרי (24 שעות ביממה - טיפתי).

או

- ביחידה האונקולוגית בוריד פריפרי (למשך 6-8 שעות כל יום).
- **טיפול ביתי דרך משאבה (אינפוזר), הניתן דרך Port-A-Cath** המחובר לוריד גדול ומרכזי המאפשר את מתן התרופה בהזלפה איטית (מבלי שתזדקק לאשפוז ממושך). ניתן ב-2 צורות:
 1. ממושך למשך 24-48 שעות **כחלק מפרוטוקול טיפולי של FOLFOX** או FOLFIRI. ניתן כל 2-3 שבועות.
 2. ממושך למשך 5 ימים **כטיפול יחיד** של 5FU. ניתן כל 2-3 שבועות.

הערה: האחות תסמן עבורך את צורת מתן ה-5FU אותה אתה מקבל.

אין אדם יכול
לטפס בסולם ההצלחה
הטיפולית כשידיו בכיסים.
מכאן החשיבות בטיפול ובמניעת
תופעות הלוואי.

תופעות הלואי של SFU

התרופה הכימותרפית הורסת תאים חולים אך גם פוגעת בתאים בריאים ומכאן קיימות תופעות הלואי.

פגיעה בריריות מערכת העיכול

ריריות מערכת העיכול מתחילות מהפה עד הרקטום. הטיפול הכימי SFU עשוי לגרום ליובש/פצעים/פטריית בריריות לאורך כל מערכת העיכול. לכן, חשוב לזהות ולמנוע את תופעות הלואי בכדי למזער את הפגיעה.

דלקת רירית הפה: (יובש עד מוקוזיטיס)

מצב הפה מהווה "מראה" לגבי מצב הריריות לאורך כל מערכת העיכול. הנזק בריריות הפה יכול להתחיל בתחושה של אי-נוחות או תחושה של גרגרי חול על הלשון. אם לא נטפל בשלב זה עשויים להופיע פצעים וצריבה בחלל הפה אשר יכולים להתפשט לושט, קיבה וכן הלאה. הפגיעה בחלל הפה עשויה להתחיל כ-5 עד 7 ימים לאחר קבלת הטיפול הכימי. מומלץ לקרר את הפה במהלך מתן הטיפולים בעזרת מציצה של קוביות קרח, קרטיבים וגלידות. חשוב לשמור על היגינה של הפה, לבצע שטיפות עם מי מלח, מי פה ולהקפיד על צחצוח שיניים לאחר כל ארוחה. מומלץ להמנע ממאכלים חמים או קרים מאוד, ממאכלים מתובלים או חמוצים (פרי הדר), משתיית אלכוהול ומעישון. יש להתאים את מרקם המזון למצב הפה. במקרה הצורך מומלץ לשטוף את הפה עם חלב עיזים או שמן חרובים. ניתן גם למרוח דבש בחלל הפה. טיפולים תרופתיים ינתנו על פי הצורך.

תרופות מומלצות לטיפול ביובש הפה/הפצעים בפה

אופן לקיחת התרופה	סיבת לקיחת התרופה	התרופה	תאריך

לעיתים ישנו יובש גם בלחמיות העיניים, גירוי או גירוד בעיניים הגורם לדמעת. יש ליידע את הצוות כדי שישקול את הצורך בטיפות עיניים ללחלוח הרירית או במקרים חריגים לפתיחת כיס הדמעות אצל רופא עיניים. היובש עשוי להתרחש גם ברירית האף או הואגינה (בנשים) ולגרום לרגישות ואי נוחות. התופעה עשויה להתרחש 3-4 שבועות מתחילת הטיפול. חשוב ליידע את הצוות כדי שיציע התערבות טיפולית.

אובדן תיאבון וטעם מתכתי בפה: (לרוב במינון מצטבר)

מומלץ למצוץ קרח/קרטיבים בזמן קבלת הטיפול הכימי. מומלץ למצוץ סוכריות ללא סוכר המגרות הפרשת רוק בפה. קיים אובדן טעם בעקבות קבלת הטיפולים הכימיים. לכן חשוב לשים לב לא לתבל את האוכל בצורה מוגזמת (כדי לא לגרום לפצעים/פטרות). תופעה זו חולפת עם הפסקת הטיפולים.

בחילות קלות:

ניתן לקחת Tab. Motilium 10mg / Tab. Pramin 10mg עפ"י הצורך, עד 3 פעמים ביום.

שלשולים עם/בלי כאבי בטן עוויתיים:

שלשול פרושו: יציאות מרובות (מעל 3 פעמים ביום) עם תוכן צואתי רך עד נוזלי. שלשול עשוי להופיע כ-5 עד 7 ימים לאחר קבלת הטיפול הכימי והוא עשוי לגרום לחולשה, אובדן משקל והפרעות באיזון מלחים בגוף. לעיתים, יתכנו כאבי בטן הנילווים לשלשול. השלשול שכיח יותר במתן ממושך של תרופת ה-5FU. במקרים אלה חשוב לווסת את הטיפול התרופתי ואת התזונה בהתאם למצב.

שלשול ממושך, לאחר טיפול ראשון, עשוי להופיע בעקבות חסר אינזים DPD שנמצא בכל הרקמות ומפרק את התרופה. שלשול מסוג זה מצריך אישפוז מידי ומתן נוזלים ולעיתים מהווה סיבה עיקרית להפסקת הטיפול.

למניעת התייבשות - יש להקפיד על שתייה מרובה. רצוי לשתות לפחות 10 כוסות נוזלים ביום (ליטר וחצי). בשלשולים יש להמנע משתיית חלב, קפה ומיצי פירות ולהרבות במזונות מלוחים כמו: מרק צח, מקלות מלוחים, גבינה מלוחה ובעיקר **להמנע ממזונות שיש בהם סיבים תזונתיים**, כמו: לחם וקרקרים מקמח מלא, אורז חום וכו'. יש להמנע ממאכלים המכילים שארית, כמו: פירות וירקות (רצוי לאוכלם מבושלים ובכמות קטנה).

טיפול תרופתי בשלשול:

עם התחלת השלשול ואחרי כל שלשול לקחת

(Cap. Imodium 4mg X1 (2 cap

או

(Cap. Stop-it 4mg X 1 (2 cap

אם השלשול עדיין נמשך, פנה בדחיפות לחדר מיון או למכון האונקולוגי לביצוע בדיקות דם, מתן נוזלים ו/או אנטיביוטיקה עפ"י הצורך ותרופות עוצרות עפ"י המלצות הרופא.

פגיעה במערכת החיסונית של הגוף:

נויטרופניה (ירידה במספר כדוריות הדם הלבנות):

עשויה להיות ירידה זמנית בכדוריות הדם הלבנות כשבוע עד שבועיים לאחר הטיפול הכימי. הגוף חשוף למזהמים עקב ירידה במספר הנויטרופילים, המסייעים לגוף להילחם בזיהומים. בעליית חום מעל 38°C , יש לקחת אקמול 1 גר' (2 כדורים) ולבצע בדחיפות ספירת דם ו/או תרבית דם במכון/במיון/במרפאה. עפ"י התוצאות יוחלט על ההתערבות הטיפולית שתינתן: אנטיביוטיקה ו/או זריקה תת עורית המעלה את מספר הנויטרופילים.

מתן חיסונים:

הטיפול הכימותרפי מדכא את המערכת החיסונית במשך כ-6 חודשים עד שנה לאחר סיום הטיפול. מתן חיסונים עם נגיפים חיים אסור בתקופה זו (חצבת, אדמת, חזרת) אך חיסון נגד שפעת מותר. לגבי החיסון נגד אבעבועות רוח - אין אפשרות לתת אותו בזמן מתן כימותרפיה אבל אפשר לחסן את הילדים. חיסון נגד צהבת - מותר.

זריקות למניעת נויטרופניה (לרוב אין צורך) :

Neupogen 300mcg , 480mcg / Granocyte 263mcg

תאריך	שעת הזרקה	תדירות מתן הזריקה

שימו לב:

זריקות אלו עשויות לגרום לכאבים בעצמות (עד יומיים לאחר ההזרקה). ניתן לקחת 2 כדורי אקמול עד 4 פעמים ביום (על פי הצורך).

אנמיה-ירידה במספר הכדוריות האדומות / ברמת ההמגלובין:

▼ **סימפטומים:** חולשה, תשישות, עייפות, חיוורון, סחרחורת, קוצר נשימה.

▼ **סימנים:** ירידה ברמת המוגלובין בספירת הדם.

▼ **בדיקות:** ביצוע בדיקות לרמת ברזל ו-B12.

▼ **התערבות:** ייעוץ תזונתי, הזרקת אריטרופויטין להעלאת רמת ההמגלובין.

זריקות לטיפול באנמיה:

האחות המדריכה תסמן עבורך את הטיפול התומך הרלוונטי לגביך!

Recormon 30,000units x1 / per-week

Eprex 40,000units x1 / per-week

Aranesp sure-click 300mcg x1 / per 2 weeks

Aranesp sure-click 500mcg X1 / per 3 weeks

תדירות הזרקת התרופה: _____

מעקב חודשי אחר המוגלובין:

המוגלובין	תאריך

המוגלובין	תאריך

טרומבוציטופניה - ירידה של הטסיות בדם: (נדיר)

יש להמנע מפציעות פיזיות, משימוש בסכיני גילוח, שימוש במברשת שיניים רכה, ולבצע מעקב אחר נטייה לדימום ואחר רמת טרומבוציטים בספירת הדם. יש להתייעץ עם רופא לגבי המשך לקיחת תרופות לדילול הדם.

פלשינג:

הטיפול הכימי ב-5FU עשוי לגרום לסומק בפנים או לתחושת חום פנימי (כמו גל חום ששוטף את הגוף). תופעה זו עשויה להופיע בימי הטיפול הכימי ויכולה לחלוף מהיום השלישי שאחרי הטיפול.

תסמונת כפות הידיים והרגליים - hand & foot syndrome :

יובש, קילוף ונפיחות בכפות הידיים והרגליים. לרוב עשוי להופיע במתן טיפול כימי ממושך של 5FU ודורש דיווח מיידי לצוות כדי לשקול הורדת מינון.

כאבים בחזה ודפיקות לב מואצות/לא סדירות:

אם הינך חש שינויים בדופק ו/או כאבים בחזה יש לדווח מיידית לרופא לצורך בירור קרדיאלי על מנת להעריך את מצבך ולהחליט על המשך מתן התרופה.

התכהות העור והציפורניים (היפרפיגמנטציה):

היפרפיגמנטציה מחרפה במיוחד בחשיפה לשמש. בעירוי ורידי פריפרי, הטיפול הכימי 5FU עשוי לצבוע את הורידים ואת העור בצבע חום כהה. תופעה זו נדירה ומאופיינת יותר במטופלים כהה עור. חשוב להמנע מחשיפת הגוף לשמש ו/או להשתמש במקדמי הגנה (SPF 15 או יותר) באזורי גוף החשופים לשמש. התופעה עשויה לחלוף עם הפסקת הטיפולים.

דילול שיער קל:

דילול שיער עשוי להתרחש 3-4 שבועות מתחילת הטיפול, לרוב הדילול לא מורגש. התופעה חולפת עם הפסקת הטיפולים.

עייפות וחולשה ולעיתים סחרחורות:

החולשה מופיעה בדרך כלל מהיום השלישי לאחר הטיפול הכימי למשך 2-5 ימים. חשוב ללכת עם תחושות הגוף ולנוח יותר, תוך ויסות שעות מנוחה ופעולה בהתאם לתחושות. מומלץ להימנע מתנועות חדות או פעילויות מאומצות.

איסורים למתן התרופה:

- ▼ חסר באיזימס DPD (חסר באיזימס DPD מחריף שלשולים עד כדי צורך באשפוז מידי).
- ▼ בילורובין גבוה מעל 3 (כיוון שהמטבוליזם של התרופה הוא בכבד ופגיעה קשה בתפקודי כבד עלולה להעצים את תופעות הלוואי).

יש לדווח לצוות המכון האונקולוגי בכל אחד מהמקרים

הבאים:

- ▼ חום מעל 38°C מעלות או צמרמורות.
- ▼ הקאות הנמשכות מעל 48 שעות אחרי הטיפול (במיוחד אם מלווה בעצירות).
- ▼ שלשול הנמשך מעל 24 שעות אחרי הטיפול או שלשול בתדירות של יותר מ-4 יציאות רכות מימיות ביום.
- ▼ חולשה, קוצר נשימה או סחרחורות.
- ▼ הופעת דם בשתן או ירידה בתפוקת השתן.
- ▼ דפיקות לב מהירות או חזקות, שינוי בדופק או כאבים בחזה.
- ▼ הרגשת נמנום או דקירות באצבעות ידיים ורגליים.
- ▼ כל תופעה חריגה.

דברים שמומלץ להמנע מהם בתקופת הטיפולים:

- ▼ צבע לשיער המכיל אמוניה ו/או חמצן.
- ▼ רחצה בבריכות המכילות כלור ו/או גופרית.
- ▼ שימוש בחומרים כימיים בניקוי הבית.
- ▼ חשיפה לשמש יוקדת. מומלץ להשתמש במקדמי הגנה חזקים באזורים חשופים לשמש ולחבוש כובע, למניעת היפר פיגמנטציה בעור.
- ▼ קירבה לחולים ו/או תינוקות שחוסנו ביורוס חי מוחלש בטווח של כשלושה שבועות מהחיסון.
- ▼ כל פעולה כירורגית, לרבות טיפולי שיניים (במיוחד עקירות).

שים לב !

במקרה ואתה נדרש לבצע בדיקת Pet C.T

יש לוודא שהבדיקה תהיה מינימום שבועיים לאחר הטיפול הכימי.

**הצוות האונקולוגי עומד לרשותך
לייעוצים טלפוניים במקרים דחופים
גם מחוץ לשעות הפעילות**

**מנהלת המכון האונקולוגי:
ד"ר מריק יעל**

אחות אחראית:

טלפון בחדר המחלקה (בין השעות: 13:00-16:00): 09-8609165

חנוכה זיוה נייד: 052-3433188

טלפון בבית (במקרים דחופים): 04-6214074

לדוברי רוסית:

אחות אונקולוגית רייזמן אידה נייד: 057-7516272

עובדת סוציאלית:

צדוק מעיין נייד: 052-5287246

יחידה אונקולוגית לניאדו

טל: 09-8604716, 09-8609258 **פקס:** 09-8609252

שעות פעילות בימים: א', ב', ג', ה'. בשעות: 08:00-16:00

בברכת החלמה מהירה!

© זכויות שמורות לבית חולים לניאדו

נכתב על ידי גב' זיוה חנוכה, אחות אחראית במכון האונקולוגי, ב"ח לניאדו

www.laniado.org.il | 09-860-92-58

רחוב דברי חיים 16 קרית צאנז, נתניה | 09-860-46-66 | www.laniado.org.il